

Warszawa, dnia 5 marca 2019 r.

Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych

I. Przedmiot sprawy i zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu

W dniu 8 lutego 2019 roku do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowane zostało zapytanie w przedmiocie udzielenia odpowiedzi „czy dwóch radców prawnych zatrudnionych w tej samej kancelarii prawnej może reprezentować dwie strony konfliktu” w obliczu postanowień Kodeksu Etyki Radcy Prawnego”.

II. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska

W celu przedstawienia stanowiska w sprawie oparto się na następujących przepisach prawa oraz pozycjach książkowych:

1. Kodeks Etyki Radcy Prawnego – Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. (K.Rad.Prawn z 2014 poz.110).
2. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2018, poz. 2155 z późn. zm.)
3. Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2017, red. T. Scheffler
4. Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania, red. A. Bereza, Warszawa 2005

III. Analiza zagadnienia

Rozważania w przedstawionym do zaopiniowania przedmiocie rozpocząć należy od wskazania, że ani ustawa o radcach prawnych ani także Kodeks Etyki Radcy Prawnego (dalej KERP) nie zawierają przepisów wprost regulujących zbliżone sytuacje, w których dwóch radców prawnych z jednej kancelarii świadczy pomoc prawną na rzecz dwóch przeciwstawnych sobie stron procesu.

Tym niemniej, brak tak skonstruowanego przepisu lub też brak wyraźnego zakazu nie zawsze winien być rozpatrywany w myśl zasady „*quod lege non prohibitum, licitum est*”. Powyższe swoje uzasadnienie znajduje w etyce i deontologii zawodu radcy prawnego, jako „*zawodu zaufania publicznego*” o randze konstytucyjnej. To właśnie ta konstrukcja odpowiada za ponadprzeciętne oczekiwania etyczne stawiane radcom prawnym, których wypełnienie ma

w takim samym stopniu służyć interesom ich samych, jak też ich klientów oraz ogółowi społeczeństwa. Respektowanie odpowiednio wysokich standardów etycznych przez osoby wykonujące zawód zaufania publicznego leży zatem w interesie zarówno pozostałych przedstawicieli tego zawodu, jak i w szerszym interesie publicznym, sprowadzającym się de facto do utrzymywania odpowiedniego poziomu zaufania klientów do jakości i wiarygodności usług świadczonych przez przedstawicieli danej profesji (**vide**: red. A Bereza, „Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania”, Warszawa 2005, Wyd. Ośrodek Badań Studiów i Legislacji KRRP).

Zasada rzetelności i uczciwości wykonywania zawodu wyrażona została w art. 6 KERP, zgodnie z którym „*radca prawny, mając na uwadze treść roty ślubowania określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami*”. Wśród podstawowych zasad wykonywania zawodu oraz wartości i obowiązków wymienia się także zasadę lojalności i kierowania się dobrem klienta (art. 8 KERP), dochowanie tajemnicy zawodowej, jako podstawy zaufania klienta (art. 9 KERP) czy unikanie konfliktu interesów wyrażone w treści przepisu art. 10 KERP. Elementem splatającym wszystkie wspomniane wymagania stawiane zawodom zaufania publicznego pozostaje troska o godność zawodu, stanowiąca fundament standardów etycznych i nakazująca jednocześnie unikanie wszystkich zachowań, które nawet hipotetycznie mogłyby narazić na szwank powagę zawodu radcy prawnego.

Jak już wspomniano na wstępie, Kodeks Etyki, z racji na faktyczną niemożność przewidzenia wszystkich wątpliwych w życiu zawodowym radcy prawnego sytuacji, zawiera pewne ogólne, niepełne ujęcie podstawowych norm i standardów wykonywania zawodu, co jednak nie oznacza, że niektórych zachowań nie można poczytywać za naruszenie etyki w sytuacji wprost nieprzewidzianej w Kodeksie. Podobnie, nic nie stoi na przeszkodzie aby w drodze analogii, do zbliżonych stanów faktycznych stosować przepisy pozornie dotyczące innych przypadków, choć dalej orbitujące w podobnych dziedzinach. I tak, w analizowanym przypadku, przepisem takim będzie art. 28 KERP, statuujący tzw. „sprzeczność interesów”. Co prawda wspomniany artykuł dotyczy sytuacji, w których określony radca prawny:

- 1) nie może być obrońcą lub pełnomocnikiem klientów, jeżeli ich interesy są sprzeczne w tej samej sprawie lub sprawie z nią związanej,
- 2) nie może być obrońcą lub pełnomocnikiem klienta, jeżeli przeciwnik klienta jest również jego klientem w jakiegokolwiek sprawie,

- 3) nie może być obrońcą lub pełnomocnikiem klienta, którego interesy są sprzeczne z interesami osób, na rzecz których radca prawny uprzednio wykonywał czynności zawodowe w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej.

Jednakże nie sposób nie doszukać się analogii w zakresie możliwości zaistnienia sprzeczności interesów rozważając sytuację, w której dwóch radców prawnych z tej samej kancelarii świadczy usługi na rzecz dwóch skonfliktowanych stron.

Taka sprzeczność to nie tylko faktyczne zaistnienie przesłanek wyrażanych przepisami ale także każde narażenie zawodu radcy prawnego na zdyskredytowanie w oczach opinii publicznej i narażenie na szwank zaufania do samorządu radcowskiego. Radcowie prawni pracujący w jednej kancelarii, często kilkusobowej, przyjmując sprawy dwóch stron konfliktu narażają zarówno swój wizerunek profesjonalisty, jak i wizerunek całego zawodu. Trudno bowiem przyjąć, że przy tak ścisłej współpracy radców prawnych z jednej kancelarii, na którymś etapie świadczenia pomocy nie pojawiłyby się zarzuty co do ich lojalności wobec swoich klientów, dochowania tajemnicy radcowskiej czy kierowania się dobrem swojego klienta. Choć dwóch radców prawnych z jednej kancelarii prawnej nie można uznać za osoby najbliższe w myśl przepisu art. 27 KERP, to jednak łączące ich relacje, często nie tylko zawodowe ale i prywatne, rzucają cień na standardy wykonywania zawodu w kontekście należytej dbałości o interesy klienta. Abstrahując od powyższych, czysto moralnych i etycznych kwestii, nie można wykluczyć także prozaicznych trudności technicznych związanych ze świadczeniem pomocy na rzecz dwóch stron konfliktu a mogących skutkować naruszeniem tajemnicy radcowskiej. Niejednokrotnie korespondencję w sprawach kopertuje i wysyła obu radcom prawnym ten sam pracownik biurowy, podobnie – jeden i ten sam pracownik biurowy ściśle współpracuje z oboma radcami. Taka sytuacja wydaje się niedopuszczalna w kontekście rangi zawodu zaufania publicznego oraz jego godności. W Kodeksie Etyki Radcy Prawnego, w art. 9 przewidziano, iż dochowanie tajemnicy zawodowej jest prawem i obowiązkiem radcy prawnego. Stanowi podstawę zaufania klienta i jest gwarancją praw i wolności. Uszczegółowienie obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej zawarte zostało w art. 15 ust.1 - 3 w/w Kodeksu. Przepis ten przewiduje, iż radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie informacje dotyczące klienta i jego spraw, ujawnione radcy prawnemu przez klienta bądź uzyskane w inny sposób w związku z wykonywaniem przez niego jakichkolwiek czynności zawodowych, niezależnie od źródła tych informacji oraz formy i sposobu ich utrwalenia (tajemnica zawodowa). Tajemnica zawodowa obejmuje również wszelkie tworzone przez radcę prawnego dokumenty

oraz korespondencję radcy prawnego z klientem i osobami uczestniczącymi w prowadzeniu sprawy – powstałe dla celów związanych ze świadczeniem pomocy prawnej.

Podsumowując, świadczenie pomocy prawnej przez dwóch radców prawnych z tej samej kancelarii prawnej na rzecz dwóch stron konfliktu może narazić radcę prawnego na zarzuty ze sfery konfliktu interesów (w szczególności w sytuacji bliskiej współpracy na gruncie zawodowym oraz przy utrzymywaniu stosunków prywatnych), zarzuty dotyczące niekierowaniem się dobrem klienta czy niedochowania tajemnicy a także finalnie doprowadzić może do utraty zaufania nie tylko do danych radców prawnych ale i samorządu radcowskiego jako ogółu. Pamiętać należy, iż radca prawny na każdym etapie świadczenia pomocy prawnej oraz przyjmowania spraw od klientów winien kierować się nie tylko własnym interesem, ale także godnością całego zawodu oraz wizerunkiem samorządu w oczach społeczeństwa. Każde zachowanie mogące poddać w wątpliwość zaufanie publiczne do zawodu radcy prawnego oraz misję zawodu uznane może być bowiem za sprzeczne ze standardami etycznymi.

Opracował:
r. pr. Jacek Klimowicz

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych
r. pr. Ryszard Wilmanowicz

